

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

R. van Aelst (SP), F.J. Hoogendam (SP), D.L. van Woerden-Kerssen (CU), E.A.D. Rozenberg (D66), T.W.M. Beeloo (Volt), J.H. de Vree (PVV), A.M. Negash (PvdA), C.N. de Jager (SGP), A.H.K. van Viegen (PvdD)
(d.d. 26 mei 2023)

Nummer
3962

Onderwerp
Rijksoverheid stelt 3M aansprakelijk voor schade door uitstoot

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Op 23 mei werd bekend dat de Rijksoverheid 3M aansprakelijk stelt voor de schade die door de PFAS uitstoot van 3M veroorzaakt is. 'Minister Mark Harbers (Infrastructuur en Waterstaat) heeft chemieconcern 3M officieel aansprakelijk gesteld voor de PFAS-schade die de fabriek heeft veroorzaakt in de Zeeuwse Westerschelde. De landsadvocaat heeft het bedrijf dat laten weten middels een brief.'¹

In Zuid-Holland vindt er, zoals u bekend is, ook uitstoot van onder andere PFAS plaats. Deze uitstoot veroorzaakt ook economische en gezondheidsschade.

- 1. Bent u met de indieners van mening dat het voor de geleden (gezondheids)schade voor inwoners en bedrijvigheid niet uitmaakt of de uitstoot zijn oorsprong in Nederland of over de grens had? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

De mogelijke effecten van een emissie op de omgeving hangen af van verschillende factoren zoals de stoffeïenschappen, de geëmitteerde hoeveelheden en de afstand van het emissiepunt tot de ontvangende locatie. Aan welke kant van een landsgrens een emissiepunt zich bevindt, heeft geen invloed op de mogelijke effecten. Wel kan de geldende wet- en regelgeving en ook de naleving daarvan van bedrijf tot bedrijf verschillen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/05/23/staat-stelt-3m-aansprakelijk-voor-pfas-schade-in-de-westerschelde>

2. *Als we, zoals het Rijk nu stelt, er vanuit gaan dat de vervuiler moet betalen, zou dan ook de Zuid-Hollandse vervuiler niet moeten betalen voor het saneren van de uitstoot van bijvoorbeeld chemische bedrijven?*

Antwoord

Het uitgangspunt dat de vervuiler behoort te betalen ligt ten grondslag aan verschillende wet- en regelgeving, waaronder de Wet bodembescherming (Wbb) en het Activiteitenbesluit. Daar waar dit noodzakelijk en juridisch haalbaar is, wordt hieraan door ons toepassing gegeven voor zover het tot de bevoegdheden van de provincie behoort.

3. *Hoe kunnen Zuid-Hollandse inwoners en bedrijven de schade die veroorzaakt is door bedrijven in Zuid-Holland of andere provincies claimen?*

Antwoord

Wanneer sprake is van een onrechtmatige daad door een bedrijf kunnen inwoners, bedrijven en overheden de veroorzaker aansprakelijk stellen en een civiele procedure starten bij de Rechtbank en via deze weg een schadevergoeding eisen.

Hiervoor is het noodzakelijk dat wordt voldaan aan de criteria die gelden voor onrechtmatige daad (artikel 6:162 BW). Er moet sprake zijn van onrechtmatig handelen dat tot schade heeft geleid in die zin dat die schade in een causaal verband staat met dat onrechtmatig handelen. Verder moet de schade toerekenbaar zijn aan degene die verantwoordelijk is voor dit onrechtmatig handelen. En tenslotte moet de geschonden norm strekken tot bescherming van de belangen van de benadeelde partij (de zogenoemde relativiteit).

Of aan al deze criteria wordt voldaan vraagt per concreet geval een uitgebreide juridische analyse.

4. *Is de provincie bereid inwoners en bedrijven hier eventueel bij te helpen door het instellen van een meldpunt, net als de provincie Zeeland deed, voor schade? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Er loopt een civiele zaak tussen de gemeenten Papendrecht, Sliedrecht, Molenlanden en Dordrecht en de bedrijven Chemours en DuPont waarvan wij de uitspraak met interesse afwachten. Voor zover ons bekend zijn er geen inwoners of bedrijven die zich bij deze zaak door middel van voeging hebben aangesloten. Verder hebben meerdere advocatenkantoren de laatste jaren hun diensten aangeboden om namens inwoners procedures te starten. Wij zien geen meerwaarde voor onze inwoners om de provincie daarbij als tussenpersoon te laten fungeren en zien dan ook geen actieve rol weggelegd voor Gedeputeerde Staten bij het instellen van een meldpunt hiervoor.

De betrokken gemeenten hebben de bedrijven Chemours en DuPont gezamenlijk civielrechtelijk aansprakelijk gesteld voor mogelijke financiële schade door verontreiniging met o.a. PFOA veroorzaakt door deze bedrijven. Op 23 april 2021 hebben de gemeenten naar buiten gebracht dat zij een volgende stap zetten en beide bedrijven dagvaarden en schadevergoeding eisen. Een uitspraak in deze zaak wordt later dit jaar verwacht.

Met onze Lid GS brief van 4 december 2020 bent u geïnformeerd dat Gedeputeerde Staten in november 2020 hebben besloten Chemours en DuPont aansprakelijk te stellen voor eventuele schade als gevolg van verontreiniging met o.a. PFOA. Dit omdat niet uit te sluiten valt dat de provincie in de toekomst extra kosten moet maken als gevolg van genoemde verontreiniging. Deze aansprakelijkstelling is verzonden ter behoud van rechten. Vanzelfsprekend blijven wij de lopende civiele procedure die door de gemeenten is aangspannen met belangstelling volgen.

De uitstoot die bedrijven in Nederland hebben, is middels een overheidsvergunning toegestaan. Het Rijk laat met haar aansprakelijkheidsstelling zien de uitstoot van stoffen zoals PFAS schadelijk en mogelijk onwenselijk te vinden.

5. *Welke kansen ziet u door deze omslag in denken en beleid van Rijkszijde voor Zuid-Hollandse inwoners?*
8. *Geeft de aansprakelijkheidsstelling van het Rijk richting 3M ook aanleiding om de Zuid-Hollandse vergunningen te herzien en/of bij het Rijk te bepleiten hier de wettelijke ruimte voor te krijgen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord vraag 5 en 8

Wij verwelkomen de actieve rol van het Rijk in deze zaak en vertrouwen erop dat het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat met ons mee wil denken over het aanpassen van rijksregelgeving voor potentieel zeer zorgwekkende stoffen (pZZS). Graag willen wij ook de emissies kunnen beperken van deze stoffen die nu nog geen zeer zorgwekkende stof (ZZS) zijn, maar waar al wel zorgen over bestaan.

De aansprakelijkstelling van 3M in België door het Rijk onderschrijft naar onze mening de noodzaak van ons huidige preventieve beleid in vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Door een strikt VTH beleid willen wij juist situaties zoals bij 3M voorkomen. De aansprakelijkstelling van 3M gaat immers over mogelijke schade veroorzaakt door handelingen uit het verleden terwijl het provinciale vergunningenbeleid zich richt op het verlagen van de huidige en toekomstige emissies.

Gedeputeerde Staten hebben sinds 2016 binnen de mogelijkheden die wet- en regelgeving bieden, maximaal ingezet op het gefaseerd afbouwen van onder andere de vergunde GenX emissies naar water en lucht tot het op dat moment laagst haalbare niveau. De vergunde emissie van de GenX stof HFPO-DA naar het water is in stappen teruggebracht van 6.400 kg in 2013 naar 2 kg per jaar. De vergunde luchtemissie van dezelfde stof bedroeg in 2013 nog 660 kg per jaar en zal na inwerkingtreding van de revisievergunning 4 kg per jaar zijn en uiterlijk in 2025 uitkomen op 3,45 kg per jaar.

Wij ervaren echter geregeld juridische beperkingen of zelfs obstakels voor onze besluiten, onder andere om zelf BBT vast te stellen of bij het behandelen van pZZS als ware het ZZS. Zie ook de uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 16 maart 2023 waarover wij u op 23 maart 2023 onze reactie hebben gegeven².

Wij hebben het Rijk eerder opgeroepen om de status van pZZS te verankeren in rijksregelgeving. Zeker waar het gaat om persistente stoffen achten wij het van groot belang om emissies vroegtijdig en maximaal in te perken voor het behoud van een gezonde en veilige leefomgeving. Wij denken dat aanpassingen aan wet- en regelgeving noodzakelijk zijn om binnen Nederland op een gelijke wijze tot een maximale reductie van ongewenste emissies te komen. Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid gaan wij met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en andere overheden in gesprek om invulling te geven aan de aanbevelingen uit het rapport van de Onderzoeksraad.

²

<https://pzh.notubiz.nl/document/12566530/1/GS+brief+GS+reactie+op+uitspraak+Rechtbank+Den+Haag+inzake+beroep+Chemours>

De Belgische rechter gaf in haar uitspraak over 3M aan dat een vergunning geen carte blanche is voor het toebrengen van schade.³

6. *Deelt het college deze mening met de Belgische rechtbank? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Deze opvatting van de Belgische rechter is in overeenstemming met de rechtspraak van de Nederlandse rechter, waaruit volgt dat een vergunning de vergunninghouder niet vrijwaart voor onrechtmatig handelen dat wordt veroorzaakt door het gebruik van die vergunning.

7. *Zou het college een inschatting kunnen geven over de haalbaarheid van een gelijke procedure op basis van het Nederlands aansprakelijkheidsrecht?*

Antwoord

Zoals aangegeven in de beantwoording van vraag 3 bestaat de mogelijkheid om in geval van een onrechtmatige daad in een civiele procedure de geleden schade te verhalen (art. 6:162 BW). Zonder uitgebreide juridische analyse per concrete situatie is het geven van een inschatting over de haalbaarheid van een dergelijke procedure niet goed mogelijk.

9. *Hoe past dit alles binnen de EU strategie voor duurzame chemische stoffen?*

Antwoord

Op 14 oktober 2020 heeft de Europese Commissie haar duurzaamheidsstrategie voor chemische stoffen aangenomen. De strategie maakt deel uit van het streven van de EU om de vervuiling tot nul terug te brengen, een cruciale doelstelling van de Europese Green Deal. Met deze strategie wil de EU haar burgers en het milieu beter beschermen tegen schadelijke chemische stoffen en innovatie stimuleren door een veiliger en duurzamer gebruik van chemische stoffen te bevorderen.

Het uitfasen van de productie en het gebruik van PFAS en PFAS-houdende producten is een van de actiepunten uit deze duurzaamheidsstrategie. Ook na een succesvolle afbouw van de productie en het gebruik van PFAS zal er, omdat de meeste PFAS verbindingen niet of nauwelijks afbreken, nog lang rekening gehouden moeten worden met de gevolgen van de historische emissies en bij de verwerking van PFAS-houdende producten die het afvalstadium bereiken.

Den Haag, 20 juni 2023

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit

³<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/16/impact-uitspraak-3m/>